
VÁCZI KÁROLY

(1921-2007)

EGÉSZ ÉLETMŰVÉVEL A MAGYAR ZENEI MŰVÉSZETOKTATÁST SZOLGÁLTA!¹

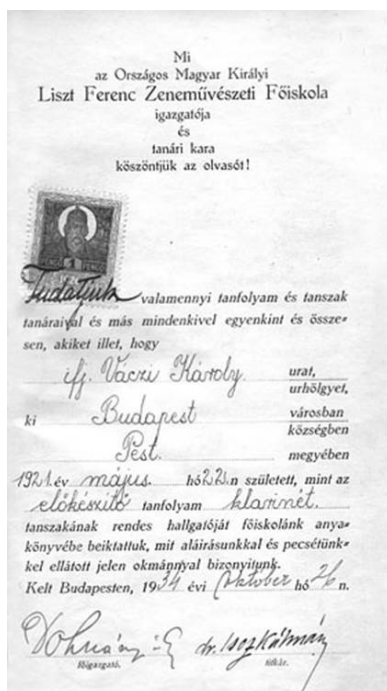
A zongora jobboldalán látható Dohnányi-képet Váci Károly felesége, Váci Lily zongoraművész-tanár Kovács Ilonának ajándékozta. A kép a Budapest XVIII. kerületi Dohnányi Ernő AMI állandó kiállításán látható.

(Felvégi Andrea felvétele.)

- Váci Károly 1935-1943 volt a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola zongora művészképzőse: többek között Weiner Leó, Dohnányi Ernő tanítványa.
- 1942-1953 Fővárosi zeneiskolák tanára;
- 1953-1970 Fővárosi Zeneiskola Szervezet központi igazgató-helyettes, fővárosi vezető szakfelügyelő;
- 1968-1992 a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola zongoraművész-tanára;
- 1992-1998 a Kíspesti Zeneiskola zongorakorrepetitor-tanára;
- A Magyar Kodály Társaság és a Magyar Liszt Ferenc Társaság alapító tagja;
- A PARLANDO Zenepedagógiai folyóirat alapító szerkesztőbizottsági tagja, írója volt 1959 és 1990 között;
- A Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezete elnökségének évtizedeken át lelkes tagja, a zenei közélet aktivistája;
- Átiratok, kották szerkesztése a Zeneműkiadó, Budapest (EMB) kérésére;
- Aktív zongoraművészi közreműködés a magyarországi zenei életben szólístaként/kamaramuzsikusként egyaránt, főleg Dohnányi Ernő és Weiner Leó műveinek kiváló előadójaként. Játékát számtalan rádió és lemez felvétel őrzi,

¹ A még „névtelen” hazai művészeti iskoláink közül talán valamelyik éppen ennek az összeállításnak a megismerése után vállalkozik a Váci Károly névfelvételi eljárás megindítására, életművének méltó módon történő megörökítésére. (A Szerk. reménye)

pedagógiai működéséről megemlékezik a 125 éves Zeneakadémia „Nagy tanárok, híres tanítványok” c. kötete is 2000-ben.

SZATMÁRI LÁSZLÓ² SZÜLETÉSNAPI KÖSZÖNTŐ

Vácz Károly
(Vácz Miklós családi archívumából)

² Szatmári László hegedűművész-tanár, a Kispesti „Szatmári László” AMI alapító igazgatója, a Parlando alaptó felelős szerkesztője. Írása Vácz Károly születésének 90. évfordulóján jelent meg először a Parlando 2011/6. számában.

Ahogy múlnak az évek és egyre szűkül a megtartó emlékezet, úgy kerülnek a feledés körébe olyan kiváló egyéniségek, akiknek a tevékenységük gyümölcseit az utókor élvezi, de magukról szinte már mit sem tud. Lapunknak fontos feladata, hogy ébren tartsa, felidézze a magyar zenepedagógiai élet területén jelentőset alkotó személyiségek munkásságát. Ezen jeles személyiségek közé tartozik Váczi Károly zongoraművész, zenepedagógus is. Életútjáról, széleskörű művészi, tanári, szervező tevékenységéről e lap hasábjain már korábban olvashattunk. Ez alkalommal arra a fővárosi zeneoktatást formáló, alakító munkára szeretnénk figyelmünket fordítani, amelyet 1943 óta – amikor is a Fővárosi Felsőbb Zeneiskola pedagógusaként megkezdte zongora tanári pályafutását – szinte haláláig végzett. E sorok írója azzal büszkélkedhet, hogy ezen intézmény hegedű szakos növendékeként növendék hangversenyen az Ő, Dohnányi által pallérozott zongora kíséretével debütálhatott. (Később a Konzervatóriumban zongora tanárom volt, majd kész művészként is koncerteztünk együtt.)

A második világháború borzalmai után, az újra sarjadó zenei, zenepedagógiai élet a fővárosi zenetanfolyamok számára (melyet Sztojanovics Jenő javaslatára 1910-ben hoztak létre) új kereteket biztosított. J. Irsai Vera igazgatásával, kilenc körzeti központtal létrejött a Fővárosi Zeneiskola Szervezet. E szervezet igazgató-helyettesi posztjára kapott meghívást Váczi Károly. Az intézmény szervezési feladatait a művészi munka csorbulása nélkül magas színvonalon látta el. És egy lapunkat érintő mozzanat: mikor 1959 tavaszán ifjú tanárként felkerestem a Zeneiskola Szervezet igazgatóságát azzal az ötlettel, hogy alapítani kellene egy zenepedagógiai folyóiratot, Irsai Vera hozzá irányított a részletek megbeszélése végett. Tőle kaptam írásbeli megbízást, hogy tárgyaljak a körzeti igazgatókkal támogatásuk elnyeréséért. Így az „Ős-Parlando” születésénél is fontos, bábáskodó szerep jutott Váczi Károlynak. A lap 2. számában, pedagógus napi köszöntőjében örömmel jelenti: „Megindult intézményünk üzemi lapja, a PARLANDO is, amely hivatva van az intézményi és zenepedagógiai hírek közlésén kívül a kartársaknak állandó tájékoztatást nyújtani zenepolitikai, zenepedagógiai kérdésekről.”

Tanári munkáját a középfokú zeneoktatás reformjának eredményeként, a Sándor Frigyes igazgatásával létrejött Konzervatóriumban folytatta. (Itt volt növendéke többek között a most 90. életévében járó Czigány György, aki

zongoraművészi kvalitása mellett, irodalmi életünk kiválóságaként vált ismertté.)

1968-ban, az új tanácstörvény részeként az oktatási intézmények a kerületi tanácsokhoz kerültek. Így mód nyílt arra, hogy a zeneiskolák is kerületi kezelésben működjenek. Ez természetesen magával hozta a Fővárosi Zeneiskola Szervezet decentralizálását. Ezt a feladatot kapta meg Váczi Károly és közel egy éves szervezőmunkával végre is hajtotta. Így lett ő a kerületi zeneiskolák „atyja”. Az ő tevékenységének is jelentős része volt abban, hogy a zeneiskolák a közoktatás szerves részévé válhattak. A zeneiskolák, melyeket a kerületek most már sajátjuknak érezhettek, hatalmas fejlődésnek indultak. Egyre több intézmény kapott saját épületet, melyben a korábban sokszor megalázó körülmények helyett, méltó keretek között folytatódhatott a zeneoktatás. A növendékek számának gyarapodása, a kerületi pedagógiai és közművelődési életben vállalt szerep, az önkormányzatok gondoskodása, mind a művészeti nevelés erejét és szükségességét bizonyítja.

A Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola igazgatóhelyetteseként, majd a Liszt Ferenc Zeneakadémia tanáráként kiteljesedő életműve, méltán ösztönözhetné a ma még „névnélküli” fővárosi zeneiskolák egyikét, hogy megtisztelje önmagát azzal, hogy felvegye Váczi Károly nevét és ezzel emléket állítson e kiváló, nem elfelejtendő művész-pedagógusnak!

Váczi Károly és felesége Löbl Lili zongoraművész-tanár
(Váczi Miklós családi archívumából)

DR. KOVÁCS ILONA
BÚCSÚ VÁCZI KÁROLYTÓL³
(1921-2007)

A zene szeretete kisgyermekkorától végig kísérte az életét. Muzsikás családból származott: édesapja, *Váczi Károly* korának kimagasló klarinétművésze volt. Először az ifjabb Váczi is klarinétozni kezdett, de korán kiderült, hogy az ő hangszere mégis inkább a zongora lesz. Ezen az instrumentumon olyan gyors előmenetelt tanúsított, hogy tizenhárom évesen *Kósa György* felvette zeneakadémiai osztályába. 1934-et írtak.

A Kósánál töltött évek éppoly meghatározóak voltak művészi fejlődésében, mint az ezzel párhuzamos kamaraórák *Weiner Leó* műhelyében. A negyedik évfolyam befejezése, a tanári diploma megszerzése után sikerrel felvételizett *Dohnányi Ernő* művészképzőjébe. Dohnányi-mesteriskoláját az 1941/1942-ben kezdte, s a következő tanévben is folytatta. 1943-ban kiadott zongoraművészi diplomája különösen értékes volt számára, mivel Dohnányi mesteriskolájából Váczi Károly az utolsó, akinek oklevelét a Mester még a Zeneművészeti Főiskola főigazgatójaként írta alá. Életre szóló élményt jelentett a fiatalember számára a kor egyik legnagyobb zongoraművésztől tanulni, ahogy arról e lap hasábjain megjelent közös interjúnkban megemlékezett [(„Dohnányi-metodika (2.)” *PARLANDO* 2004/4., 21-25. old.]. Fontos művészi feladatának tartotta, hogy a háború után, a „finom lebeszélések ellenére” is műsorán tartsa Dohnányi zongoradarabjait, leggyakrabban a *Suite nach altem Stil* (op. 24) szerepelt hangversenyei programján.

1942-től, még mint Dohnányi-tanítvány kezdett el tanítani. Félévszázados pedagógiai tevékenysége során minden fokon oktatott: először a székesfővárosi zeneiskolák zenetanfolyamain 1945-ig, majd 1945-49 között a Székesfővárosi Felsőbb Zeneiskolában, 1952-53-ban pedig a Fővárosi 6. sz. Körzeti Zeneiskola igazgatója volt. A konzinak először 1949-től 1954-ig (még Állami Zenekonzervatórium korában) volt tanára, később 1970-1982 között ugyanott (immár Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola) az iskola

³ Dr. Konkolyiné dr. Kovács Ilona zenetörténész, a Magyar Táncművészeti Egyetem docense és a XVIII. kerületi Dohnányi Ernő Zeneiskola szolfézs és zeneirodalom tanára. Nekrológja a *Parlando* 2008/2. számában jelent meg először.

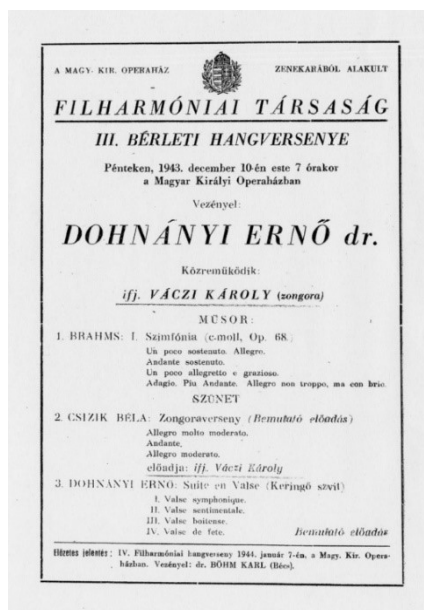
igazgatóhelyettese. Végül a Zeneakadémia adjunktusaként ment nyugdíjba 1991-ben.

A budapesti alsófokú zeneoktatás történetében a legnagyobb változásokat a '60-as évekbeli nagy átszervezések jelentették, melyek egybeforrtak *Váczi Károly* nevével. 1967-ben a *Fővárosi Pedagógiai Intézet* vezető szakfelügyelője lett, és az ő munkájának is köszönhetően egy év múlva létrejöttek a mai formájukban ismert kerületi zeneiskolák. Szeretága tanári és szervezői tevékenysége mellett arra is szakított időt, hogy a Parlando Szerkesztőbizottságában hosszú időn keresztül feladatokat lásson el.

Váczi Károllyal nemcsak kiváló tanárt veszítettünk, hanem a 20. századi magyar zenei élet egyik koronatanúját és aktív közreműködőjét is. A Dohnányi-kutatás például nem lehet elég hálás a Mesterrel kapcsolatos visszaemlékezéseiért Dohnányi pedagógiájáról, vagy mikor számunkra hihetetlen módon szemtanúként mesélt többek között Dohnányi *C-dúr szextettjének* (op. 36) (1. KÉP) és a *Suite en valse*-nak (op. 39) ősbemutatójáról (2. KÉP). Nem feledhetjük a zongoraművész úttörő munkáját sem. Nevéhez fűződik egy-egy Mosonyi- és Csizik Béla-zongoraverseny ősbemutatója, valamint Sosztakovics 1. zongoraversenyének magyarországi bemutatója. Legfőképp azonban sok száz tanítványa emlékezik emberségére, empátiájára, széleskörű szakmai tudására.

1. KÉP: A C-dúr szextett (op. 37) bemutatója 1935. június 17-én, Budapesten (OSZK, Dohnányi-hagyaték). Dohnányi Ernő mellett a tizennégy éves Váczi Károly ül, aki lapozott a zongoraművésznak. A bemutató körülményeiről és a fényképet lásd Kovács Ilona: *Dohnányi Ernő új perspektívában*. Budapest: Gramofon Könyvek, 2019, 156.

2. KÉP: 1943. december 10-én Vácz Károly szólójával hangzott el Csízik Béla zongoraversenye, mely a mű premierjeként hangzott el. A hangverseny másik bemutatója Dohnányi Ernő *Suite en Valse* (op. 39) című kompozíciója volt. (Kovács Ilona gyűjteménye.) Lásd Kovács Ilona: „*Alkotói folyamat Dohnányi Ernő zeneszerzői műhelyében. A kamarazene-vázlatok vizsgálata*” Budapest: Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, 2009.

https://apps.lfze.hu/netfolder/PublicNet/Doktori%20dolgozatok/kovacs_ilona/disszertacio.pdf,
226., valamint uő: Dohnányi Ernő új perspektívában. Budapest: Gramofon Könyvek, 2019, 308.

DR. KOVÁCS ILONA BESZÉLGETÉS VÁCZI KÁROLY ZONGORAMŰVÉSZ-TANÁRRAL ⁴

– *Tanár úr, hogyan került Dohnányi Ernő osztályába?*

– Kósa György tanárképző osztályában tanultam a budapesti Zeneakadémián, ahol 1942-ben szereztem meg tanári okleveletem. Dohnányi mesteriskoláját az 1941/1942-es tanévben kezdtem, és folytattam a következő tanévben is. Zongoraművészi diplomámat 1943-ban kaptam. Én vagyok Dohnányi mesteriskolájából az utolsó, akinek a diplomáját Dohnányi még a Zeneművészeti Főiskola főigazgatójaként írt alá.

– *Hogyan zajlottak az órák Dohnányival?*

⁴ Dr. Konkolyiné dr. Kovács Ilona zenetörténész, a Magyar Táncművészeti Egyetem docense és a XVIII. kerületi Dohnányi Ernő Zeneiskola szolfézs és zeneirodalom tanára. Írása már megjelent a *Parlando* 2004/4., majd a 2020/5. számában is.

–Végighallgatta a műveket. Utána legtöbbször odaült a zongorához és eljátszotta részletekben, vagy teljes egészében. Ha a saját művéről volt szó, akkor nemcsak eljátszotta, hanem a kottába dinamikai jeleket, tempójelzéseket írt be – mérsékelten, természetesen. Megvannak az akkori időből származó Dohnányi-kottáim, melyekben az eredeti bejegyzései vannak. Ő nem az a tanár volt, aki teljesen összefirkálta a kottát. (Olyan tanáraink is voltak, akik annyi bejegyzést, tetteket, hogy szinte nem lehetett elolvasni a hangjegyeket). Általában kritikát nem nagyon mondott, véleményét az arcjátékáról lehetett látni, és így vontuk le a konzekvenciát, hogy most meg volt elégedve vagy kevésbé tetszett neki, vagy – talán –, hogy örült is. — Ezt el is mondta tanítványainak? — Igen. Ilyen örömet éreztem rajta 1942-ben. Mint tanítvány, sokat szerepeltem a rádióban és akkoriban még lehetett a műveit játszani. Az egyik '42-es rádióadásomban, amikor még növendék voltam, szerepelt Dohnányi Négy rapszódiaja (op. 11), tehát a g-moll, a fisz-moll, a C-dúr (scherzo-nak felel meg, vidám jellegű), és a végén a Dies irae dallam feldolgozásával az esz-moll rapszódia. Egyben eljátszottam a rádiószerepléskor a négy rapszodiát, ő pedig otthon hallgatta és – amit nem felejték el – a műsor leadása után kaptam egy telefonhívást, még a Rádióban: Dohnányi maga telefonált és gratulált nekem. Megköszönte, hogy előadtam a rapszodiákat, és elismerését fejezte ki, mert nagyon jónak találta az előadását.

– *Tanár Úr, milyen Dohnányi-mű emlékezetes előadására emlékezik még?*

– Nagyon nagy élmény volt az e-moll zongoraverseny (op. 5) előadása, Dohnányi vezényletével a Zeneakadémián. Az első időkben, mikor panaszkodtam, hogy milyen nehéz a darab, azzal ösztönzött további munkára: „Ja, fiam, zongorázni tudni kell!...”⁵

– *Hogyan állították össze a diplomakoncert – vagy ahogy akkoriban nevezték – a művészi oklevél pályázati hangverseny anyagát?*

– A diplomakoncertre mindig Dohnányi jelölte ki a műveket az általa két év alatt hallott művek közül. Mivel a művészképzős tanulmányok keretében J. S. Bach műveit nemigen tanultunk (nem azért, mert ő nem szerette vagy mi nem szerettük a nagy barokk zeneszerzőt, nem is emlékszem, hogy játszottuk volna),

⁵ A hangverseny 1943. április 16-án volt a Zeneakadémián. Dohnányi zongoraversenye mellett Beethoven C-dúr zongoraversenye (op. 15) is elhangzott, Váczi Károly művészképzős évfolyamtársa, Szoltsányi György előadásában. A Zeneművészeti Főiskola zenekarát dr. Dohnányi Ernő vezényelte. Lásd: A Zeneművészeti Főiskola Évkönyve (továbbiakban Évkönyv), 1942/43, 51.

ezért a művészképzős koncerteken például úgy helyettesítette Bachot, hogy első számnak Liszt B-A-C-H fantázia és fúgáját jelölte ki, ami egy nagyon nehéz darab. Ez volt a bevezető szám.⁶ A másodikként Beethoven d-moll szonátája (op. 31), majd (mivel ő nagy „Brahms-os” volt) Brahms h-moll és g-moll rapszódiaja (op. 79) következett. A szünet után Chopin f-moll (véleményem szerint legnehezebb) balladája (op. 52) és cisz-moll scherzója (op. 39), azután Liszt 104. (E-dúr) Petrarca-sonettje hangzott el. Zárásként Dohnányi fisz-moll és a C-dúr rapszódiaját (op. 11, no. 2, 3) játszottam. Ebből kitűnik, hogy a Négy rapszodiát nem összefüggő, elválaszthatatlan ciklusnak tekintette Valóban ez a két legjobban sikerült a Négy rapszódia közül, mely ciklikus, mint egy szvit. Így képzelte a komponálás alatt.

– *Létezett Dohnányi-metodika?*

– Az előjátszás volt a tanítási módjának a legjellegzetesebb módszere. Valóban, azon a fokon a kéztartást, az ujjrendet már neki nem nagyon kellett tanítani. Amikor zongorázott, megpróbáltuk ellesni, elsajátítani a „mechanizmusát”, billentését – ami persze utánozhatatlan volt. Az órái felejthetetlenek voltak. Általában egyben tekintette át az egész művet, a formához szólt hozzá, az apró részleteket nemigen elemezte. Ha nem tetszett neki valami, megjegyezte, hogy ezt még szeretné hallani legközelebb is. Egy héten egyszer volt óra. Arra az egy órára egy teljes ciklikus művet vagy egy teljes szonátát kellett kívülről vinni. Bizony, nem lehettek azok annyira érettek, hogy ő elragadtatva legyen tőle... Főiskolai elfoglaltsága ellenére rendszeresen jött minden héten órát tartani. Ugyanakkor előfordult az is, hogy nem tudtunk úgy felkészülni, hogy restelkedés nélkül jelentünk volna meg az órán. Megjelentünk – természetesen – és kissé büntudattal mondtuk, mikor feljött a terembe, hogy sajnos ma nem tudunk semmit előadni. „Nem baj, majd legközelebb akkor jöttök.” – mondta, és elmaradt az óra.

– *Hogyan választotta ki a növendékeit?*

– Minden második évben vett fel két növendéket, azonban az előttem lévő évfolyamon négyen tanultak. Az én évfolyamomban ismét csak ketten voltunk: Szoltsányi György volt az évfolyamtársam.⁷ A tehetséget mindig megérezte.

⁶ Váczi Károly művészi oklevélpályázati hangversenye 1943. június 7-én volt a Zeneakadémián. Évkönyv, 1942/43, 53.

⁷ Művészképzős tanulmányaik alatt Szoltsányi Györggyel Váczi Károly több növendékhangversenyen is szerepelt közösen. 1941. október 22-én Liszt Ferenc emlékére, az Országos Liszt Ferenc Társaság által zongoraszakosok részére felajánlott Liszt-pályadíjak

Kiváló példa erre a kis Cziffra György felfedezése. A kisfiú egyszer a Széher úti villa kertjében Dohnányi elé állt, és kérte, hallgassa meg. Dohnányi leültette a zongorához és valóban elcsodálkozott a gyermek játékát hallva. Keéri-Szántó Imrét javasolta tanárnak, aki valamikor maga is Dohnányi-tanítvány volt. Keéri-Szántó felvette a fiatal Cziffra Györgyöt az osztályába. A folytatást ismerjük a lexikonokból.⁸

– *Dohnányi tanított kortárs zenét?*

– Nem, de Bartókot, Kodályt nagyra becsülte. Kodály nem nagyon írt zongoraműveket, mivel nem szerette a zongorát. Véleménye szerint a zongora, mint hangszer még arra sem jó, hogy behangoljanak rá, mivel mindig elhangolódik. Bartókkal több közös szál is összekötötte, például Pozsony. Mindketten onnan indultak a budapesti Zeneakadémiára. S bár csak négy év van közöttük, Dohnányi már befutott művész volt, mikor Bartók elkezdte Pesten a tanulmányait. Kamaszkorban jobban kijönnek a korkülönbségek. (Mostanában jövök csak rá, hogy Czigány György, aki kedves tanítványom volt, csak nyolckilenc évvel fiatalabb nálam, ami akkor sokkal többnek tűnt.) Bartók elismerte Dohnányit és Dohnányi is elismerte Bartókot. Bartók több zenekari művének bemutatása Dohnányi nevéhez fűződik.

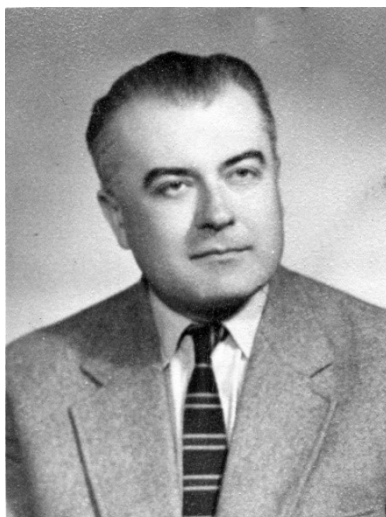
– *Mint ember, milyen volt Dohnányi Ernő?*

– Mindenekelőtt igazságszerető. A ránehezedő politikai nyomás miatt – melynek utolsó cseppje szeretett tanítványa, Faragó György kényszernyugdíjazása volt – először 1941-ben mondott le főigazgatói állásáról, de azt nem fogadták el. 1943-ben végleg elhatározta, hogy nem asszisztál az uralmon lévő hatalomnak és audienciát kért a kultuszminisztertől, Hóman Bálinttól. A következőket egy hiteles tanútól, dr. Schiller Rezsőtől, a Nemzeti Múzeum gazdasági vezetőjétől tudom. Schiller éppen Hóman Bálintnál volt, mikor beszélgetésük közben a miniszteri titkár bejelentette Dohnányit. Schiller ekkor felállt, de Hóman leintette, hogy még nem fejezte be vele a tárgyalást, különben is tudja, miért jön az „öregúr” (ahogy Dohnányit nevezte), és egy perc alatt végeznek. Dohnányi –

nyerteseinek közreműködésével. Liszt: Spanyol rapszódia — Váczi, Liszt: Don Juan-fantázia — Szoltsányi. Évkönyv. 1941/42, 44; 1942. december 4. — Beethoven: f-moll (Appassionata) szonáta, (op. 57) — Váczi, Brahms: fisz-moll szonáta, op. 2 — Szoltsányi, Schumann: Szimfonikus etűdök (op. 13) — Váczi, Chopin: h-moll szonáta (op. 58) — Szoltsányi, Évkönyv 1942/43, 44-45.

⁸ Cziffra György nem volt Dohnányi tanítványa, bár pályájának indulásában jelentős szerepet játszott. Lásd Cziffra György: Ágyúk és virágok. Budapest: Zeneműkiadó, 1983, 58–62., Vázsonyi: 237.

tőle szokatlan módon meglehetősen felindultan – azt mondta, Faragó Györgyöt nem akarja nyugdíjba küldeni, ragaszkodik hozzá, a fiatal művészek között a legkiválóbbnak tartja, utódjának tekinti. Hóman azt felelte, hogy Dohnányi bármit kérhet tőle, de ezt az egyet ne, mert ez a miniszteri bársonyszékébe kerülhet. Erre Dohnányi előre megírt felmondását indulatosan odadobta a miniszter asztalára és kiviharzott az ajtón. Ezután, mint tanár egy évig maradt a Zeneakadémián, így Szoltsányi mellett, aki még egy évig tanult nála, felvette Siki Bélát, Zempléni Kornélt és Stratton Joyce-t, de ők már nem diplomáztak le nála. [Beszélgetésünk alatt végig jelen volt Löbl Lili zongoraművész, Váczi Károly felesége, aki szintén személyesen ismerte Dohnányit. Csendesen megjegyezte, hogy Dohnányi nagyon rokonszenves ember volt, megkapó egyéniség, mindenkihez volt egy kedves mosolya. Nem volt olyan zárkózott, mint Bartók, ha vele hasonlítanánk össze, ő ennek az ellentéte volt.]

Váczi Károly
(Váczi Miklós családi archívumából)

–Tanár Úr mit tart legfontosabbnak Dohnányi útmutatásaiból?

–Ma szabad Mozartot „kalapálni”, ma szabad elrohanni, megújítani. Szubjektív dolog, de Emil Sauer, Alfred Cortot, Dohnányi Ernő ugyanazt a Beethoven-szonátát csak picit eltéréssel játszották. Ha náluk a dinamika, a tempó, az agogika itt-ott különböző volt – azért az Beethoven vagy Mozart volt. De nem úgy, hogy nem lehet ráismerni... Mikor Mozart A-dúr szonátájának (K. 331) 3. tételét – a híres Törökindulót – játszottam Dohnányinak, bizony én is elég gyors tempóban kezdtem játszani, mint ahogy ma divatos elrohanni. Abban a

pillanatban leállított az órán, hogyan képzelem én azt. Ragaszkodott hozzá, hogy ez induló, 116-os tempóban játsszam.

A stílus nagyon fontos elem volt Dohnányinál, ami vonatkozott dinamikára, érzelmi világra, tempókra, felfogásra, az összefüggésekre, a dallamvezetésre. Például Dohnányi C-dúr szextettje (op. 37) – amit a zeneszerző mutatott be 1935-ben többek között édesapámmal, Váczi Károly klarinétművésszel (és én is játszottam többször) – egy gyönyörű mű, csodálatosan sziporkázó zenekari hatással. Manapság azonban nem tudom meghallgatni, nem jön ki a dallam! A keringő volt a mindene, minden művében szerepelt. Ebben is benne van a valcer 2/4-ben (!), miként az e-moll zongoraversenyben is, és ezt a mai előadók nem érzik meg. Ezért sajnálom, hogy Dohnányi sok mindent sírba vitt, hiszen tanítani sem volt módja.

1942 és 1945 között számtalan Dohnányi-művet eljátszhattam a Magyar Rádióban. Emlékezetes volt például 1944. január 8-án Dohnányi cisz-moll hegedű-zongoraszonátája (op. 21) Jancsin Ferencsel. (Vele utána is sok mindent játszottam együtt.) Vagy a Pastorale című zongoramű előadása egy egyházi iskolában Mindszenty József hercegprímás beszéde előtt, valamikor 1945 novemberében. Dohnányi kompozícióinak előadása 1945 után megszűnt. Igaz, ezekhez a nehéz zongoradarabokhoz olyan előadók kellenek, mint egykoron Anda Géza, aki mind a hat zongoraetűdöt nagyszerűen tudta játszani. Érthetetlen módon a külföldre származott művészek sem játszották ezeket a darabokat, akiknek pedig semmi bajuk nem származott volna a Dohnányi-művek előadásából. Itthon, ha a műsortervben meglátták a szerző nevét – hogy Dohnányit szeretnék zongorázni –, finoman lebeszéltek róla. Az egyetlen mű, amit előadhattam, a Szvit régies stílusban (op. 24) volt. Ezért is olyan becses számomra Dohnányiné köszönő levele, aki itteni rokonaitól tudta, hogy játszom férje szerzeményeit. Azt szeretném, ha manapság úgy adnák elő alkotásait, hogy ő is elégedett legyen vele...